הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני פסול מאי טעמא אתו לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא מתקיף לה רב אשי [א]מי איכא מידי דאילו מסיק ליה איהו לכוליה דיבורא כשר השתא דאיכא חד בהדיה פסול אלא אמר רב אשי [ב]אפילו אומר אני הוא עד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים תנן בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול אידך חציו היכי דמי אילימא דליכא דקא מסהיד עליה כלל השתא אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם דהאי קמסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול חציו מיבעיא אלא או כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא אמר לך רב חסדא ולטעמיך בפני נכתב אבל לא בפני נחתם ל"ל אלא לא זו אף זו קתני הכא נמי [ג]לא זו אף זו קתני אמר רב חסדא [ד]גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפין עד שיהא או כולו במחיצ' או כולו בגידוד דרש מרימר [ה]גידוד חמשה ומחיצה ה' מצטרפין [ו]והלכתא מצטרפין בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין היכי דמי אילימא דקא משו בי תרי מרביעית והא [ז]תנן [ח]מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפי' לשנים ואלא דקא משי חדא חדא ידיה [ט]והתנן [י]הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה ידיו טהורות ואלא דקא משי פלגא פלגא דידיה והאמרי דבי ר' ינאי ידים אין טהורות לחצאין לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי איכא משקה טופח מאי הוי והתנן

הנצוק

הוא ואחר. השליח ואחד מן השוק עמו ואם לא היה מעיד עליה אלא השליח לבדו ואפי' אמר יודע אני היה כשר אבל עכשיו שהיה אחר עמו פסול: **אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא.** כגון שנים החתומים על השטר ומת אחד מהם ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי ונצטרף אחד מן השוק עמו להעיד על כתב יד המת אמרינן בפרק ב' דכתובות (דף כא:) דלאו קיום עד שיהו ב' מן השוק מעידין על חותם המת דא"כ נפיק תלתא ריבעי דממונא אפומא דחד דקי"ל (שם) נאמן אדם לומר זה כתב ידי הרי חצי עדות ואם בא להצטרף להעיד על חותם חבירו עם אחר הרי ג' רביעית העדות על פיו ורחמנא אמר (דברים יז) על פי שנים דמשמע פלגא אפומא דהאי ופלגא אפומא דהאי. וגבי גט נמי אי אמר בפ"נ חציו מהימן כתרי דשליח הוא ובחציו השני הוא מצטרף עם אחר לקיימו בתורת שאר קיומי שטרות והכא גבי גט לא חיישינן לה דהא בלאו אחר הוי מתכשר אפומיה דהימנוה רבנן כתרי אלא משום גזירת שאר שטרות הוא: **נכי ריבעא דממונא.** כל הממון יוצא על פיו חסר רביע: **אני הוא עד שני.** היינו קיום הגט כשאר שטרות דאדם מעיד זה כתב ידי: **אלא.** לאו על כרחין משנה יתירה דנקט רבותא אתא לאשמעינן מאי דלא אשמעינן באחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם והיכי דמי כגון דבחציו השני יש עדות כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא דכיון דמתני' משום רבותא אתא ולא פירש מאי רבותא אתא לאשמעינן על כרחין אי אתה רשאי לתפוס המרובה כגון דרב חסדא אלא רבותא זוטרתי כגון דרבא ורב אשי דהא לא שמעת מינה רבותא אלא משום דמשנה יתירה היא וכי משמע לן אפי' רבותא זוטרתי תו לאו משנה יתירה היא ואי הא דרב חסדא הוה משמע לן פרושי קמפרש לה. וא"ת לאפוקי נמי מדרבא ולא אשמעינן אלא הא דרב אשי דהיא זוטרא דרבא נמי לא עדיפא מינה דהא בשאר שטרות נמי פסול כי נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד הילכך בגט נמי שייך למפסל משום שאר שטרות דלא ליחלף. והא דלא גזרי' בשליח למודיה כי אמר בפני נכתב ונחתם אהא עביד רבנן היכירא דאצרכוה לאסהודי אכתיבה משום דלא ליתי לאיחלופי וכדאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ג.): **אמר לך רב חסדא ולטעמיך.** דבעית למימר דמתני' לאשמעינן רבותא אתא ומדלא פריש דידיה ש"מ לא סבר לה: **בפני נכתב אבל לא בפני נחתם.** מאי אשמעינן השתא בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול הכא דלא מסהיד כלל מיבעיא אלא על כרחין תשני דמתני' כל חדא לא אשמעינן אלא היא גופה מאי דתני בה. ודקשיא לך ליתני בתרייתא וכ"ש קמייתא לא זו אף זו קתני ואורחא דתנא דנקיט ברישא מילתא דפשיטא והדר מוסיף עלה מילתא דרבותא וקאמר הכי לא זו בלבד דלא אסהיד כלל אלא אף זו בפני נחתם חציו פסול: **ה"ג.** לדידי לעולם בפני נחתם חציו דמתני' לא איירי לאשמעינן שום רבותא ואי הוה נקיט לרבותא הוי תני לה לדידי אלא היא גופה הוא דאשמעינן כדקתני דלא קמסהיד אינש באידך חציו מידי ודקשיא לך אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם מינה שמעינן דכ"ש הא ודאי אי תנייה ברישא תו לא איצטריך למיתני הא אבל השתא דתנא הא ברישא מוסיף ואומר ולא זו בלבד דליכא סהדותא דאידך חציו אלא אף זו דהאי קא מסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול: **גידוד חמשה.** לענין שבת דבעינן מחיצה גבוהה עשרה או עמוק עשרה לרה"י ואם היה חריץ עמוק חמשה והקיפו מחיצה חמשה: **אין מצטרפין.** להיות כתוכו רה"י. ואיידי דאיירי לעיל באו כולו בקיום הגט כו' נקט נמי הא: **דקא משו בי תרי מרביעית.** והיינו לחצאין דלכל חד פלגא שיעורא: **מרביעית.** כלי מחזיק רביעית מלא מים: **ואפי' לשנים.** כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאתו משירי טהרה הכי מפרש בכל הבשר (חולין קו.): **דמשי חדא ידיה.** והדר משי לאידך: **הנוטל ידו אחת.** מן הכלי בזריקה על ידיו כתיקון חכמים: **ואחת בשטיפה.** בנהר במ' סאה: **פלגא דידיה.** עד הפרק הוי מצות נטילה ונטל חצי השיעור תחילה ונגבה וחזר ונטל חצי האחר: **דאיכא משקה טופח.** כשחזר ונטל חציו השני לא ניגב הראשון לגמרי דעדיין משקה טופח:

הנצוק

אני הוא עד שני פסול. וא"ת ומי איכא מידי דאילו אמר בפני נחתם כשר ומשום דאמר אני הוא עד שני פסול ונראה לר"י כמו שאומר בירושלמי דכי אמר אני הוא עד שני נעשה כנוגע בעדותו דנראה דלכך בא להעיד על חתימת השני כדי שתתקיים עדות חתימתו וא"ת וכיון דטעמא מש"ה הוא למה ליה למימר משום או כולו בקיום הגט כו' וי"ל משום דלאו טעמא גמור הוא זה אי לאו טעמא דאו כולו בקיום הגט דאין זה נוגע בעדות ממש:

גידוד חמשה ומחיצה חמשה כו'. פי' בקונטרס (א) אם היה חריץ עמוק חמשה והקיפוהו מחיצה חמשה אין מצטרפין להיות תוכו רשות היחיד וקשה לר"ת דאמר בשבת בפרק הזורק (דף ק.) ובפ' בתרא דעירובין (דף צט:) דבור וחולייתו מצטרפין לעשרה ואע"פ שזה בגובה וזה בעומק ועוד דאמר פרק כל גגות (שם דף צג:) בהדיא גבי שתי חצרות זו למעלה מזו ויש גידוד חמשה ומחיצה חמשה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורואה פני עשרה דמערבת שנים ולא אחד וי"ל דלענין ב' חצרות זו למעלה מזו איירי הכא ולגבי עליונה לענין עירוב כדמוכח פ' כל גגות (שם צג:) א"נ לענין תל ברה"ר גבוה חמשה והקיף על גביו מחיצה חמשה דלא חשיב רה"י לענין שבת וא"ת ויחשב רה"י מטעם דאי בעי מנח עליה ומשתמש כדאמר בפרק חלון (שם עח.) גבי מילאו כולו ביתדות וי"ל דמיירי ברחב הרבה דלא שייך מנח עליה מידי אלא בדבר נר:

הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה כו'. פי' בקונט' נטל ידו אחת מן הכלי כתיקון חכמים ואחת בשטיפה בנהר במ' סאה וא"ת והיכי פשיט מהכא כי משי חדא ידא והדר משי לאידך דלמא הכא מיירי שעשה בבת אחת שטיפה לזו ונטילה לזו וי"ל דקסבר הש"ס דאין חילוק למסתברא דאי כזו אחר זו לא מהני ה"ה דבבת אחת נמי לא מהני אפילו שתיהן בנטילה יד זו מכלי זה ויד זו מכלי אחר ורבינו תם גרס על פי המשניות נטל ידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה וקפשיט מדקתני ידו טהורה ש"מ דחדא חדא מהניא וה"פ משטיפה אחת שצריך לשפוך מן הכלי על ידיו ב' פעמים כדמוכח בכמה דוכתי במסכת ידים דצריך מים ראשונים ושניים ועל זה קאמר ואם נטל ידו אחת משטיפה אחת גדולה שהיא כשתים ידו טהורה כיון שיש בשטיפה זו כשיעור מים לראשונים ושניים וקא מסיים בסיפא שתי ידיו בשטיפה אחת ר"מ מטמא עד שיטול מרביעית אע"ג דכשנוטל בשתי שטיפות לא בעי רביעית השתא דליכא אלא שטיפה אחת צריך רביעית בשטיפה זו אבל ידו אחת אין צריך רביעית כי אתו משירי טהרה אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים:

הנצוק

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ז מהל' גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעיף טו:

ו ג מיי' פט"ז מהל' שבת הל' טו טוש"ע א"ח סי' שמה סעי' ג וסי' שעב סעי' ו:

ז ד מיי' [פ"ו מהל' ברכות ה"ד] פי"א מהלכות מקואות הלכה ח סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קס סעיף יג:

ח ה (מיי' שם סמג שם) טוש"ע א"ח סי' קנט סעיף יח:

ט ו מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן קסב סעיף ג:

◆

תוספות רי"ד

דאיכא תרי פסול ונדחו דברי רב חסדא דאע"ג דהוה חציו בתקון חכמים וחציו בקיום שטרות כשר הוא אלא אמר רבא אפי' הוא ואחר מעידים על חתימת ידי שני פסול מ"ט דילמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא וקנפיק נכי רבעא דממונא אפומא דחד שהדא פי' שנים חתומים על השטר ומת א' מהן ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חבירי ואמרינן התם בפ"ב דכתובות דנאמן אדם לומר זה כתב ידי אבל אינו נאמן לומר זה כתב ידו של חבירי אלא צריכים שנים להעיד על כתב ידו של חבירו ועכשיו אם נצטרף א' מן השוק עמו להעיד על כתב ידו של חבירו אע"פ שיש עליה שני עדים פסול משום דנפיק כולה ממונא נכי ריבעא אפומא דחד סהדא שכשאומר זה כתב ידי נאמן וקיים חצי המנה שבשטר וכשמצטרף עם א' מן השוק להעיד על כתב ידו של עד שני נמצא שאותו חצי המנה התלוי על עד שני של שטר יוצא חציו על פי וחציו על פי עד של שוק ורחמנא אמרה ע"פ שנים עדים יקום דבר דמשמע חצי דבר על פי זה וחצי דבר על פי זה הלכך פסול ואין לו תקנה עד שיעידו שנים מן השוק על כתב ידי שני ולא יצטרף הוא עם אחר הכא נמי גבי גט כשאומר בפני נחתם חציו קיום הגט על פי ההימנה דרבנן כבי תרי וכשמצטרף עם אחר להעיד על חתימת השני אע"פ שהוא העד אינו צריך לו דהשליח נאמן אלא כיון שמצטרף עם אי מכשירי ליה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דלאו מהימן איהו (שליחות) בלחודיה עד שיצטרף אחר עמו כדאמרי' מתקיף לה רב אשי ומי איכא מידי דאילו מסיק איהו בכוליה דבורא כשר והשתא דאיכא חד בהדיה פסול פי' התם בקיום השטר לא היה כשר איהו לבדו והוה צריך להצטרף אותו של שוק מ"ה פסול אבל הכא דהוא השליח נאמן על שני העדים מה יעשה לו אם נצטרף עם אחד מן השוק עמו להעיד על א' מן העדים לא מעלה ולא מוריד ולא גורע האי אטו שטרות דעלמא דלא מהימן בלחודיה. ונדחו גם דברי רבא אלא אמר רב אשי אפי' אמר אני עד שני פסול מ"ט אי כולו בקיום שטרות או כולו כתקון חכמים פי' כיון שאין כאן ע"א אלא השליח לבדו אימתי הימנוה רבנן כבי תרי בשמעיד על

מסורת הש"ס

א) [הוריות ג. וש"נ], ב) [עירובין צג:], ג) שם, ד) נזיר לח. ידים פ"א מ"א חולין קו. ע"ש, ה) [לגי' רש"י צ"ל והתניא אבל לגי' ר"ת ספיר גרסינן והתנן לכך הנוטל ידו אחת משטיפה אחת כו' היא משנה א' פ"ב דידים], ו) ידים פ"ב מ"א, ז) [ידי רש"ש],

◆

הגהות הב"ח

(א) תד"ה גידוד כו' אם היה חריץ. נ"ב עי' סוכה ד ע"ב תד"ה פחות שהאריכו בזה:

◆

מוסף רש"י

גידוד חמשה ומחיצה חמשה. תל שקרקעיתו גבוה חמשה טפחים והוסיפו על אותו גובה מחיצה חמשה (עירובין צג.). **מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים.** ואע"ג דליכא בהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ביה כדי שיעור נטילה (נזיר לח.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

כל החתימה אבל השתא דאמר אני הוא עד שני נתקיימה חתימתו על פיו מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא וכיון דחתימתו נתקיימה בקיום שטרות דעלמא צריך שתתקיים גם חתימת השני בקיום שטרות דעלמא בשני עדים ולא על פיו כתקון חכמים דאו כולו בקיום שטרות או כולו בתקון חכמים שלא תקנו חכמים לחצאין וקי"ל כרב אשי שלא נדחו דבריו: אמר רב חסדא גידוד חמשה ומחיצה חמשה אין מצטרפת עד שיהו או כולו בגידוד או כולו במחיצה פי' לענין שבת בעי' מחיצה גבוהה עשרה או עמוקה עשרה לרה"י ואם היה חריץ עמוק חמשה והקיפו מחיצה גבוהה חמשה אין מצטרפת להיות בתוכו רה"י אלא כרמלית הוה ואין מטלטלין בו אלא בארבע: דרש מרימר גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפת ופסק תלמודא והלכתא מצטרפת והכי נמי אמר בפרק הזורק אמר ר' יוחנן בור וחולייתה מצטרפת: בעי אילפא ידים טהורות לחצאין או אין טהורות לחצאין ה"ד אילימא דקמשו בי תרי מרביעית (נפקית) [והא תנן] מי רביעית נוטלין מהן לידים לאחד ואפי' לשנים פי' פחות מרביעית הלוג אין נוטלין מהן לידים שאין בהן שיעור אבל אם היו רביעית ונטל מהן א' ונשתיירו מהן נוטל מהן גם השני כדמפרש טעמא בפ' כל הבשר דמשירי טהרה קאתו אלא דקמשי חרא [חדא] ידיה והתנן הנוטל ידו א' וא' בשטיפה ידיו טהורות פי' אחר נוטל בזריקת כולו כתיקון חכמים וא' בשטיפה במ' סאה ידיו טהורות דכל חדא וחדא חשיבא באנפי נפשיה וה"ה נטל ידו אחד ונגבה וחזר ונטל ידו אחרת טהורות אלא דקמשי פלגא פלגא ידיה (על) מצות נטילה עד הפרק א) ונטל חצי הפרק (ס"א איננו) ונטל חצי הפרק תחילה וניגב (ס"א איננו) וחזר ונטל חצי האחר הא אמרי דבי ר' ינאי אין ידים טהורות לחצאין. לא צריכא דאיכא משקה טופח וכי

א) נראה דצ"ל ונטל חצי הפרק וניגב וחזר ונטל חצי האחר וכו'.